

Insolvency

Ke zpeněžení majetkové podstaty dražbou provedenou prostřednictvím soudního exekutora

Vrchní soud v Olomouci se ve svém usnesení 3 VSOL 1227/2015 ze dne 29. 4. 2016 zabýval otázkou, zda je dle § 286 IZ možné zpeněžit majetkovou podstatu dražbou provedenou prostřednictvím soudního exekutora postupem dle ustanovení § 76 odst. 2 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti a o změně dalších zákonů

Úprava obsažená v ustanovení § 286 IZ je taxativní a jednotlivé způsoby zpeněžení jsou dále upraveny v ustanoveních §§ 287 až 289 IZ. Termín veřejná dražba podle zvláštního právního předpisu, uvedený v ustanovení § 286 odst. 1, písm. a) IZ, a dále v ustanovení § 287 IZ, je třeba vykládat jako dražba ve smyslu § 2 písm. a) zákona č. 26/2000 Sb. o veřejných dražbách. Pojem veřejná dražba je použit jen v názvu tohoto zákona, zatímco úprava dražby dle zákona č. 99/1963 Sb. občanský soudní řád, podle něhož postupuje soudní exekutor v případě dražby movité či nemovité věci (§ 69, § 76 odst. 2, exekučního řádu) přídatné jméno veřejná ve vztahu k podstatnému jménu dražba nepoužívá (srov. ust. § 328b a násl., § 336b a násl. o.s.ř.).

V ustanovení § 288 IZ je upraven postup zpeněžení majetku podstaty podle ustanovení občanského soudního řádu, v němž je výslovně upravena jen příslušnost okresního soudu. Z uvedeného vyplývá, že zákonodárce nepředpokládal, že majetek podstaty bude prováděn dražbou, kterou postupem dle úpravy občanského soudního řádu bude provádět také soudní exekutor (§ 76 odst. 2 exekučního řádu). Jazykový výklad uvedených ustanovení je jednoznačný v tom směru, že do kategorie prodeje mimo dražbu nelze zahrnout zpeněžení žádnou dražbou, tudíž ani takovou, kterou nelze podřadit pod úpravu ustanovení § 286 odst. 1, písm. a) a b) IZ.

Dalším důvodem, pro který dražbu dle § 76 odst. 2 exekučního řádu nelze zahrnout do kategorie zpeněžení majetkové podstaty mimo dražbu, je skutečnost, že v takovém případě by byla vyloučena obrana proti zpeněžení, upravená v ustanovení § 289 odst. 3 IZ, neboť ke zpeněžení dochází příklepem při splnění podmínek dle ustanovení § 336l o.s.ř., a nikoli smlouvou. Soud tedy dospěl k závěru, že **zpeněžení majetkové podstaty dražbou provedenou prostřednictvím soudního exekutora postupem dle ustanovení § 76 odst. 2 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti a o změně dalších zákonů insolvenční zákon nepřipouští**

K plnění povinností při oddlužení splátkovým kalendářem

Vrchní soud v Olomouci ve svém usnesení ze dne 17. 8. 2016, sp. zn. 4 VSOL 868/2016 dospěl k závěru, že dlužník, který při oddlužení splátkovým kalendářem nahodile splácí částky, aniž by prokázal jejich původ, pouze za tím účelem a v takové výši, aby vycházelo uspokojení nezajištěných věřitelů za 60 měsíců trvání oddlužení na spodní zákonné hranici (tj. 30 % jejich pohledávek), neplní podstatné povinnosti podle schváleného způsobu oddlužení ve smyslu ustanovení § 418 odst. 1 písm. a) IZ.

Kooperace dlužníka s insolvenčním správcem je v případě oddlužení klíčová. Na informační povinnost a povinnost spolupráce se správcem je dlužník předem upozorněn. Pokud jsou tyto povinnosti dodržovány, může soud v rámci plnění dlužníka zohlednit subjektivní příčiny dlužníkovy stavu spočívající např. ve špatném zdravotním stavu dlužníka. Případné porušení těchto povinností však může vést ke zrušení oddlužení a to i přesto, že je oddlužení plněno.

Ve výše zmíněném usnesení postupoval insolvenční soud podle ustanovení § 418 odst. 1 IZ, schválené oddlužení zrušil a současně rozhodnul o způsobu řešení úpadku konkursem. I přes poučení totiž dlužník nekomunikoval se správcem, neoznamoval změny v zaměstnání ani soudu, ani správci a nedokládat potřebné doklady o původu splátek. Dlužník (a také další osoby uvedené v § 418 odst. 4) IZ se může proti tomuto rozhodnutí odvolat.

Je odvod za porušení rozpočtové kázně podle § 44 zák. č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech, pohledávkou za majetkovou podstatou?

Vrchní soud v Praze se ve svém rozsudku ze dne 10. 10. 2016, č.j. 104 VSPH 548/2016-72 zabýval otázkou, zdali je odvod za porušení rozpočtové kázně podle § 44 zák. č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech, pohledávkou za majetkovou podstatou ve smyslu § 168 odst. 2 písm. e) IZ. Zejména s ohledem na svou rozhodovací praxi a vycházející z důvodové zprávy k zákonu o pravidlech hospodaření s rozpočtovými prostředky České republiky dospěl tento soud k závěru, že odvod za porušení rozpočtové kázně není pohledávkou za majetkovou podstatou ve smyslu § 168 odst. 2 písm. e) IZ.

Soud I. stupně uvedl, že výčet pohledávek za majetkovou podstatou uvedený v § 168 IZ je výčtem taxativním, odvody za porušení rozpočtové kázně nelze přiřadit k žádné z vyjmenovaných pohledávek a pokud žalobce argumentoval tím, že se jedná o daň podle § 2 odst. 3 písm. b) daňového řádu, neboť jde o peněžité plnění a při jeho správě se ve smyslu § 44a odst. 9 ZRP postupuje podle daňového řádu, soud I. stupně měl za to, že tomu tak není, protože legislativní zkratka daň podle § 2 odst. 3 písm. b) daňového řádu je použitelná jedině a pouze pro účely daňového procesu, avšak **předmětné pohledávky mají základ v zákoně o rozpočtových pravidlech, konkrétně v § 44 odst. 1 písm. b) ZRP, jsou vymáhány za porušení rozpočtové kázně**, mají sankční povahu, nejedná se o vrácení dotace, byť se svou výší shodují.

Vrchní soud tento názor podpořil, když dospěl k názoru, že odvod za porušení rozpočtové kázně podle § 44 zák. č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech, není pohledávkou za majetkovou podstatou ve smyslu § 168 odst. 2 písm. e) insolvenčního zákona, neboť není daní a není ani jiným obdobným peněžitým plněním z hlediska insolvenčního zákona. Odvod za porušení rozpočtové kázně podle § 44 zák. č. 218/2000 Sb. je mimosmluvní sankcí za porušení právní normy, zákona o rozpočtových pravidlech, jež je podle § 170 písm. d) IZ vyloučena ze způsobů řešení úpadku a v insolvenčním řízení se neuspokojuje žádným ze způsobů řešení úpadku.

K právu exekutora na přednostní uspokojení odměny a nákladů exekuce v insolvenčním řízení

Ústavní soud se ve svém nálezu ze dne 6. 9. 2016, sp. zn. IV.ÚS 378/16 vyslovil k otázce, zda má exekutor přednostní právo k uspokojení odměny a nákladů exekuce zakotvené v § 46 odst. 7 exekučního řádu i přesto, že samotný insolvenční zákon postavení tohoto nároku přímo neupravuje. Dospěl k závěru, že obecné soudy jsou povinny v případech vydávání výtěžku exekuce do insolvenčního řízení postupovat podle § 46 odst. 7 exekučního řádu tak, že insolvenčnímu správci exekutor vydá vymožené plnění po odpočtu nákladů exekuce; účelně vynaložené náklady exekuce, jejichž součástí je také odměna exekutora, se nestávají součástí majetkové podstaty v insolvenčním řízení.

Dle Ústavního soudu **obecné soudy porušily právo na spravedlivý proces** podle čl. 36 odst. 1 ve spojení s čl. 95 odst. 1 Ústavy, když provedly výklad kolidujících právních norem v rozporu s obecnými výkladovými pravidly a ve svém důsledku tak vyložily **právní normu v rozporu s jejím smyslem a účelem**, když dospěly k názoru, že exekutor nemá právo na přednostní uspokojení odměny a náhrady nákladů exekuce.

Jedním z klíčových východisek pro úvahu Ústavního soudu bylo také **porovnání činnosti insolvenčního správce a exekutora**. Smyslem činnosti obou zmíněných subjektů je zajisti uspokojení přihlášených věřitelů prostřednictvím autoritativního nakládání s majetkem povinného. Není tedy opodstatněné, aby odměna insolvenčního správce byla zajištěna, zatímco odměna exekutora (a její případná výše) byla postavena na nepředvídatelnosti a nejistotě.

Určení insolvenčního správce předsedou insolvenčního soudu mimo stanovené pořadí

Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 6. 9. 2016 sp. zn. IV.ÚS 3141/15 prohlásil, že opatření předsedy soudu o určení insolvenčního správce mimo stanovené pořadí, vydané v intencích § 25 odst. 5 IZ ve spojení s § 4 odst. 1 jednacího řádu **nepředstavuje standardní úkon realizovaný v rámci výkonu státní správy soudu ve smyslu § 119 odst. 2 zákona o soudech**. Jedná se o úkon, který sice má základ v realizaci administrativních pravomocí předsedy soudu, současně je ovšem **nedílnou součástí insolvenčního řízení jako probíhajícího (živého) soudního řízení**.

Pravomoc předsedy insolvenčního soudu určit insolvenčního správce mimo zákonné pořadí upravuje ustanovení § 25 odst. 5 IZ. Předseda tak učiní, nelze-li insolvenčního správce ustanovit standardním způsobem (tzv. kolečkem), za který je považován postup uvedený v § 25 odst. 2 IZ. Současně je předseda povinen svůj postup odůvodnit. Na odůvodnění jsou kladeny nároky stanovené konstantní judikaturou Ústavního soudu. Jednání předsedy insolvenčního správce musí být odůvodněno **alespoň tak, aby nabízelo základní, logické a srozumitelné důvody**, proč byl namísto určitého insolvenčního správce, na kterého by jinak vycházelo pořadí podle § 25 odst. 2 insolvenčního zákona, určen správce jiný.

Tyto **důvody současně musí reflektovat podmínky zákona**, který předpokládá vydání opatření (výhradně) v případech, nelze-li ustanovit správce podle zákonného pořadí nebo je-li to nezbytné vzhledem k dosavadnímu stavu řízení, osobě dlužníka a jeho majetkovým poměrům či vzhledem k odborné způsobilosti insolvenčního správce, jeho dosavadní činnosti a zatížení.

V konkrétním případě nálezu Ústavního soudu soud kritizoval aktivity předsedkyně Krajského soudu v Ostravě, která dlouhodobě přidělovala insolvenční věci podle vlastní úvahy. Její jednání vykazovalo prvky obcházení zákona, přispívalo k vytváření korupčního prostředí a v podstatné míře popíralo **rotační systém ustanovování insolvenčních správců, na kterém koncepčně staví insolvenční zákon**.

K počátku běhu objektivní promlčecí doby na základě § 99 insolvenčního zákona

Nejvyšší soud ve svém rozsudku ze dne 29. 6. 2016 sp. zn. konstatoval, že insolvenční zákon neobsahuje speciální úpravu počátku běhu objektivní promlčecí doby k uplatnění práva na náhradu škody způsobené porušením povinnosti podat insolvenční návrh podle § 99 insolvenčního zákona, podpůrně se použije úprava zakotvená v občanském zákoníku.

Nejvyšší soud dále potvrdil, že závěry deklarované Nejvyšším soudem v R 33/2008 a R 103/2014 o občanskoprávní povaze odpovědnosti osob uvedených v § 3 odst. 2 zákona o konkurzu a vyrovnání, které se týkaly počátku běhu objektivní promlčecí doby, se uplatní přiměřeně i v poměrech insolvenčního zákona.

Ve zmíněných rozsudcích Nejvyššího soud uvedl, že odpovědnost osob uvedených v § 98 insolvenčního zákona za porušení povinnosti podat insolvenční návrh je **obecnou občanskoprávní odpovědností za škodu založenou na presumpci zavinění**, s možností dotčených osob se této odpovědnosti zprostit. Má-li být náhrada škody či jiné újmy ve formě peněžitého plnění poskytnuta v rozsahu odpovídajícím rozdílu mezi v insolvenčním řízení zjištěnou výší pohledávky přihlášené věřitelem k uspokojení a částkou, kterou věřitel v insolvenčním řízení na uspokojení této pohledávky obdržel, pak **dnem, kdy taková škoda vznikla (nejpozději mohla vzniknout), je den, kdy byl podán insolvenční návrh.**

V případě projednávané věci došlo k promlčení práva dovolatelky na náhradu škody. Dovolatelčinu argumentaci, podle níž je počátek běhu promlčecí doby upraven v § 100 odst. 2 insolvenčního zákona, shledal Nejvyšší soud jako mylnou. Ustanovení § 100 odst. 2 totiž neobsahuje, co do určení počátku běhu promlčecí doby práva na náhradu škody podle § 99 insolvenčního zákona, žádnou zvláštní úpravu.

Úmyslně zkracující úkon

Podle rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2016 sp. zn. 29 ICdo 44/2014 obsahuje ustanovení § 242 insolvenčního zákona samostatnou úpravu úmyslně zkracujících právních úkonů (od 1. ledna 2014 právních jednání) dlužníka. Posouzení, zda dlužník učinil v posledních 5 letech před zahájením insolvenčního řízení úmyslně zkracující právní úkon (§ 242 odst. 3 insolvenčního zákona), není závislé na zkoumání předpokladů obsažených v ustanovení § 240 insolvenčního zákona, které upravuje neúčinnost těch zkracujících právních úkonů, které dlužník učinil bez přiměřeného protiplnění.

Ustanovení 241 insolvenčního zákona definuje zvýhodňující právní úkon, je jím myšlen právní úkon, v jehož důsledku se některému věřiteli dostane na úkor ostatních věřitelů vyššího uspokojení, než jaké by mu jinak náleželo v konkursu.

Předpokladem aplikace ustanovení § 242 insolvenčního zákona na právní úkon dlužníka učiněný v období 5 let před zahájením insolvenčního řízení tedy není požadavek, aby šlo o právní úkon, který dlužník učinil v době, kdy byl v úpadku, nebo aby šlo o právní úkon, který vedl k dlužníkovu úpadku. Nejvyšší soud poznamenal, že smyslem úpravy obsažené v § 242 insolvenčního zákona je naopak zajistit, aby v průběhu insolvenčního řízení bylo možné **postihnout úmyslně zkracující právní úkony dlužníka**, s nimiž obecně počítají kodexy soukromého práva, jejichž použitelnost pro insolvenčního správce (ale také pro věřitele), vylučuje úprava odporovatelnosti v insolvenčním zákoně.

Zajímavá soudní rozhodnutí

Ke smlouvě o podřízenosti pohledávek a jejím právním účinkům

Nejvyšší soud ve svém rozsudku ze dne 28. 7. 2016 sp. zn. 23 Cdo 2907/2014 konstatoval, že pokud strany uzavřely smlouvu o podřízenosti pohledávek, v níž se dohodly, že některé pohledávky mají být uspokojeny až po splnění jiného dluhu dlužníka, nemůže se věřitel podřízené pohledávky domáhat jejího uspokojení před splněním podmínek sjednaných ve smlouvě o podřízenosti pohledávek, neboť takový požadavek je v rozporu s jeho smluvním závazkem. Případná změna této smlouvy musí být učiněna všemi stranami, které ji uzavřely. V případě projednané věci je posuzovaná smlouva o podřízenosti pohledávek svým charakterem inominátní smlouvou podle § 51 obč. zák., případně podle § 269 odst. 2 obč. zák.; není přítom v rozporu se zákonem či dobrými mravy.

Možnost uzavřít nepojmenovanou neboli inominátní smlouvu (kterou je například právě smlouva o podřízenosti pohledávek) stanovuje také zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník účinný od 1. ledna 2014, a to konkrétně v § 1746. Občanský zákoník klade **důraz na smluvní volnost stran**. Pakliže však strany uzavřou inominátní smlouvu, jsou zavázány stejně jako v případě uzavření smlouvy pojmenovaného typu.

Také samotný institut podřízenosti pohledávek je zakotven v právním řádu, dohodu o podřízenosti pohledávek konkrétně upravuje ustanovení § 172 insolvenčního zákona, ve znění pozdějších předpisů. Jedná se o takovou pohledávku, která má být uspokojena až po uspokojení jiné pohledávky. Dohoda o podřízenosti pohledávek má potom charakter odkládací podmínky podle § 36 odst. 2 obč. zák. V rámci občanského zákoníku účinného od 1. ledna 2014 je úprava obsažena v § 548 odst. 2.

K nesprávně uvedenému výši RPSN ve smlouvě o spotřebitelském úvěru

Nejvyšší soud ve svém rozsudku ze dne 12. 7. 2016 sp. zn. 32 Cdo 4838/2015 dospěl k názoru, že uvede-li věřitel ve smlouvě o spotřebitelském úvěru některý ze zákonem vyžadovaných údajů nesprávně, ať už tak učiní z jakéhokoliv důvodu (např. omylem, v důsledku početní chyby apod.), nesplní svou informační povinnost stanovenou v § 6 odst. 1 zákona č. 145/2010 Sb. a konkretizovanou v příloze č. 3 k tomuto zákonu. Ke splnění by došlo pouze, pokud by věřitel správně a úplně uvedl všechny údaje vyžadované zákonem.

Smlouva, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, vyžaduje písemnou formu. Dále je požadováno, aby obsahovala informace v jasné, výstižné a zřetelné podobě; tyto informace jsou dále konkretizovány v příloze č. 3 k tomuto zákonu.

Jedním z údajů, které musí smlouva o spotřebitelském úvěru obsahovat, je **roční procentní sazba nákladů na spotřebitelský úvěr**. Tato povinnost vychází primárně z § 6 odst. 1 zákona č. 145/2010 Sb., přičemž při nedodržení hrozí sankce uvedená v § 8 téhož zákona.

Nejvyšší soud svým rozsudkem **nesouhlasil se závěrem odvolacího soudu**, podle kterého sankce stanovená v § 8 zákona o spotřebitelském úvěru nenastane, je-li výše RPSN uvedena ve smlouvě chybně v neprospěch spotřebitele.

K přechodu práv a povinností z pracovněprávních vztahů na nového nájemce

Nejvyšší soud se ve svém rozsudku ze dne 14. 7. 2016 sp. zn. 21 Cdo 3712/2016 vyjádřil k přechodu práv a povinností dosavadního zaměstnavatele na zaměstnavatele jiného. K převodu činnosti zaměstnavatele nebo části činnosti zaměstnavatele nebo úkolů zaměstnavatele anebo jejich částí k jinému zaměstnavateli, který má za následek přechod práv a povinností z pracovněprávních vztahů na přejímajícího zaměstnavatele, dochází i v případě ukončení nájmu nebytových prostor, v nichž dosavadní zaměstnavatel provozuje svou činnost (plní své úkoly), a uzavření smlouvy o nájmu těchto prostor mezi pronajímatelem a novým nájemcem, který v nich pokračuje v plnění úkolů nebo činností dosavadního zaměstnavatele nebo v činnosti obdobného druhu.

Převod činnosti zaměstnavatele nebo části činnosti zaměstnavatele nebo úkolů zaměstnavatele anebo jejich částí k jinému zaměstnavateli ve smyslu ustanovení § 338 odst. 2 a 3 zák. práce, nemusí být spojován jen se smlouvou uzavřenou mezi dosavadním zaměstnavatelem a přejímajícím zaměstnavatelem, ale také s jiným právním jednáním.

Tím může být také výpověď z nájmu nebytových prostor, v nichž dosavadní zaměstnavatel provozuje svou činnost, daná pronajímatelem dosavadnímu zaměstnavateli (popřípadě dohoda o skončení nájmu) **a na ni navazující smlouva o nájmu těchto prostor uzavřená mezi pronajímatelem a novým nájemcem, pokračuje-li na základě ní nový nájemce v plnění úkolů nebo činností dosavadního zaměstnavatele** nebo v činnosti obdobného druhu. K převodu činnosti nebo úkolů (jejich částí) k jinému zaměstnavateli, jímž je nový nájemce nebytových prostor, zde dochází – aniž by dosavadní zaměstnavatel a přejímající zaměstnavatel byli ve smluvním vztahu – prostřednictvím právních jednání třetí osoby (pronajímatele).

Za takové situace **není významné, zda jsou součástí nájmu nebytových prostor též věci sloužící k činnosti provozované v těchto prostorech.**

PODPORUJEME NADAČNÍ FOND ADVOKÁTI DĚTEM
www.advokatidetem.cz

Informace obsažené v tomto bulletinu jsou pouze obecného charakteru s cílem poskytnout orientační přehled o aktualitách ze soudních rozhodnutí. Tento bulletin by proto neměl být bez dalšího používán jako podklad pro přijímání podnikatelských ani jiných rozhodnutí a konkrétní informace vztahující se k tématům uvedeným v tomto bulletinu by měly být konzultovány dříve, než na jejich základě bude učiněno příslušné rozhodnutí.

© 2016 DRV Legal, s.r.o.